

RICHARD NIKOLAUS COUDENHOVE-KALERGI A JEHO VÍZIE ZJEDNOTENEJ EURÓPY AKO CESTA K EURÓPSKEMU MIERU

IVAN KLINEC

RICHARD NIKOLAUS COUDENHOVE-KALERGI AND HIS VISION OF UNITED EUROPE AS THE WAY TOWARDS EUROPEAN PEACE**ABSTRAKT**

Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi v roku 1923 predložil ucelenú víziu zjednotenej Európy v podobe Spojených štátov Európskych v knihe Pan-Európa. Svoj koncept Pan-Európy predniesol a publikoval už v roku 1922 v novinách. Jeho kniha Pan-Európa sa však stala základnou publikáciou, akýmsi manifestom zjednocovania Európy. Dnes viac ako deväťdesiat rokov neskoršie žijeme v zjednocujúcej sa Európe v podobe Európskej únie a sme účastníkmi diskusií o budúcej podobe Európskej únie. Jej začiatky treba hľadať vo vízii zjednotenej Európy Richarda Nicholaua Coudenhove-Kalergiho, ktorá sa dnes stáva realitou a viditeľne ovplyvňuje život každého občana, žijúceho v Európe. Jej naplnenie môže v dnešnom svete konfliktov a chaosu priniesť príklad mierového usporiadania spoločnosti a civilizácie, ktoré by mohlo umožniť každému človeku žiť pokojný a plnohodnotný život a podieľať sa na tvorbe blaha spoločnosti a civilizácie.

ABSTRACT

Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi in the year 1923 presented a comprehensive vision of a united Europe in the form of a United States of Europe in the book Pan-Europe. His concept of Pan-Europe was delivered and published already in 1922 in the newspaper. His book Pan-Europe are still the base publication, a kind of manifesto of European unification. Today, more than ninety years later, we live in a unifying Europe in the form of the European Union and we are interlocutors on the future shape of the European Union. Its origins must be sought in the vision of a united Europe of Nicholas Richard Coudenhove-Kalergi, which is now becoming a reality and visibly affects the life of every citizen, living in Europe. It may meet in today's world of conflict and chaos to bring an example of peaceful order of society and civilization, which would allow each person to live a peaceful and fulfilling lives and contribute to the creation of the welfare of society and civilization.

Úvod

V roku 2013 sme si pripomenuli 90. výročie vydania knihy grófa Nicholasa Coudenhove-Kalergiho Pan-Európa, v ktorej v roku 1923 predložil ucelenú víziu zjednotenej Európy v podobe Spojených štátov Európskych. Richard Coudenhove-Kalergi sa narodil pred 121 rokmi a dvadsať rokov bol občanom Československa. Coudenhove-Kalergi svoj koncept Pan-Európy predniesol a publikoval už v roku 1922 v novinách. Jeho kniha Pan-Európa sa však stala základnou publikáciou, akýmsi manifestom zjednocovania Európy. Dnes viac ako deväťdesiat rokov neskoršie žijeme v zjednocujúcej sa Európe v podobe Európskej únie a sme účastníkmi diskusií o budúcej podobe Európskej únie. Jej začiatky treba hľadať vo vízii zjednotenej Európy Richarda Nicholaua Coudenhove-Kalergiho.

Rodina a výchova

Richard Nicholas Coudenhove-Kalergi sa narodil 17. novembra 1894 v Tokiu (16. november podľa času v Európe) v rodine rakúskeho diplomata grófa Heinricha Coudenhove-Kalergiho (1859-1906) a Japonky Mitsuko Aoyoma (1874-1941), ktorí neskoršie žili v Ronspergu na Šumave (dnes sa Ronsperg volá Pobežovice). Jeho japonské meno je Ejiro.

Jeho plné meno je teda Richard Nikolaus Eijiro Gróf Coudenhove-Kalergi. Rodina Coudenhove-Kalergi mala predkov z Holandska a Grécka. R. N. Coudenhove-Kalergi mal dve sestry a troch bratov. R. N. Coudenhove-Kalergi bol trikrát ženatý. V apríli roku 1915 sa oženil s herečkou Idou Rolandovou Klausnerovou. Po jej smrti sa ešte dva krát oženil, a to s grófkou Alexandrou von Tiele – Bally v roku 1952 a s Melanií Benatzky Hoffmann v roku 1969.

Po vzniku Československa bol československým občanom, a to až do svojho odchodu do Švajčiarska. V roku 1939 sa stal občanom Francúzska, ktorým ostal až do svojej smrti. Od roku 1940 do roku 1946 pôsobil ako profesor modernej histórie v New Yorku v USA. V roku 1946 sa vrátil do Európy, kde žil vo Švajčiarsku.

Richard Coudenhove-Kalergi študoval na Ecole épiscopale de Brixen v Brixene. V rokoch 1908 až 1913 študoval Tereziánskej akadémii vo Viedni. Neskoršie študoval na Viedenskej univerzite (Universität Wien) a na Univerzite v Mníchove. 28. júna 1917 obhájil na Filozofickej fakulte Viedenskej univerzity doktorát na tému Objektívita ako základný princíp morálky – Die Objectivität als Grundprinzip der Moral a získal titul doktora filozofie Dr. phil. v odbore filozofia.

Coudenhove-Kalergi bol vychovaný v duchu tolerancie a úcty k rôznym kultúram a náboženstvám. Jeho výchova sa odrážala v jeho dielach, kde hlavné témy boli etika, vznešenosť, technika, civilizácia, tolerancia, bratstvo, sloboda, demokracia atď. Bol zástancom slobody a tolerancie a ostro vystupoval proti totalitarizmu a násiliu. V zjednotení Európy videl cestu mieru, slobody a prosperity pre občanov Európy.

V roku 1950 mu bola udelená prvá Cena Karla Veľkého mesta Aachen - Internationaler Karlspreis der Stadt Aachen. Táto cena je každoročne udeľovaná za najvýznamnejší prínos k rozvoju porozumenia v západnej Európe, činnosť pre spoločenstvo, službu v záujme ľudstva a mieru vo svete.

V roku 1920 uverejnil v časopise Zukunft článok Viedeň – hlavné mesto sveta, kde sa v koncentrovanej podobe odrážalo jeho videnie sveta. Založil Pan-Európsku úniu, kde bol prezidentom 49 rokov a, ktorá funguje dodnes.

Vizionár

Richard Coudenhove-Kalergi vo svojich knihách, ktorých publikoval niečo vyše 30, podrobne rozpracoval svoju predstavu zjednotenej Európy. Táto mala podobu Pan-Európy, kde nadviazal na myšlienky Pan-Európy, ktoré v roku 1910 v knihe Pan-Amerika publikoval rakúsky spisovateľ, pacifista a nositeľ Nobelovej ceny za mier z roku 1911 Alfred H. Fried. V roku 1912 spomínala v časopise Die Friedenswarte potrebu vytvorenia Pan-Európskej únie grófka Bertha von Suttner (rod. grófka Kinská) (1843-1914), ktorá sa narodila v Prahe. Berthe von Suttner bola ako prvej žene na svete udelená Nobelová cena za mier v roku 1905.

Najdôležitejšími knihami R. N. Coudenhova-Kalergiho sú:

- 1922 - Apologie der Technik
- 1922 - Ethik und Hyperethik
- 1923 - Pan-Europa
- 1923 - Adel
- 1923 - Krise der Weltanschauung
- 1924 - Das Pan-Europäische Manifest
- 1925 - Pazifismus
- 1925 - Praktischer Idealismus. Adel - Technik – Pazifismus
- 1925 - Kampf um Paneuropa. Aus dem 1. Jahrgang von Paneuropa
- 1926 - Kampf um Paneuropa. II.
- 1927 - Held oder Heiliger
- 1928 - Kampf um Paneuropa. III. Band
- 1926 - Paneuropa, die europäische Seele
- 1931 - Stalin & Co.
- 1931 - Los von Materialismus !
- 1931 - Gebote des Lebens
- 1931 - Paneuropa ABC
- 1931 - La lutte pour l'Europe 1931
- 1932 - Revolution durch Technik
- 1934 - Europa erwacht !
- 1935 - Judenhass von heute
- 1936 - Europa ohne Elend
- 1937 - Totaler Staat – Totaler Mensch
- 1937 – Judenhass !
- 1938 - Kommen die Vereinigten Staaten von Europa ?

- 1939 - The Totalitarian State Against Man
- 1939 - Europe Must Unite
- 1943 - Crusade for Pan-Europe
- 1948 - Europe Seeks Unity
- 1953 – Mutterland Europa
- 1953 – Der Gentleman
- 1954 - An Idea Conquers the World. With a Preface by Sir Winston Churchill
- 1956 - Vom Ewigen Krieg zum Großen Frieden
- 1958 - Eine Idee erobert Europa. Meine Lebenserinnerungen
- 1959 - From War to Peace
- 1962 - Geschichte der Paneuropabewegung 1922-1962
- 1965 - Totaler Mensch - Totaler Staat
- 1971 - Weltmacht Europa
- 2006 - Ausgewählte Schriften zu Europa. Herausgegeben von der Coudenhove-Kalergi-Stiftung
- 2010 - Leben und Wirken. Herausgegeben von der Europa - Gesellschaft Coudenhove-Kalergi

Pan-Európa

Richard Nicolaud Coudenhove-Kalergi publikoval v roku 1922 článok Paneurópa – Návrh (Paneuropa. Ein Vorschlag), a to v berlínskych novinách Vorsichte Zeitung 15. 11. 1922 a vo viedenských novinách Neue Freie Presse 17. 11. 1922. Bola to prvá verejná prezentácia vízie Pan-Európy.

V roku 1923 publikoval R. N. Coudenhove-Kalergi svoju knihu Pan-Európa vo vydavateľstve Pan-Europa Verlag, ktoré potom vydávalo knihy o Pan-Európe. Táto kniha vyšla neskoršie v mnohých vydaniach v rôznych jazykoch po celom svete. Niektoré neskoršie vydania boli aktualizované, rozširované a upravované.

Okrem tejto základnej knihy publikoval R. N. Coudenhove-Kalergi ďalšie knihy, v ktorých svoju víziu zjednotenej Európy rozpracoval. Medzi Pan-Európske knihy Coudenhove-kalergiho patria Paneurópsky manifest (Das paneuropäische Manifest) (1924), ABC Paneurópy (Paneuropa ABC) (1931), Stalin & Co. (Stalin & Co.) (1931), Európa sa prebúdzá (Europa erwacht !) (1934), Totálny štát – totálny človek (Totaler Staat – Totaler Mensch) (1937), Prichádzajú Spojené štáty európske ? (Kommen die Vereinigten Staaten von Europa ?) (1938), Návrh európskej spolkovej ústavy (Entwurf einer europäischen Bundesverfassung) (1951) a Veľmoc Európa (1971).

R. N. Coudenhove-Kalergi vydával od roku 1924 časopis Pan-Európa.

Kniha Pan-Európa vyšla v roku 1926 v českom preklade vo vydavateľstve Aventinum Otakara Štorcha-Mariena a predslov k nej napísal vtedajší minister zahraničných vecí Československej republiky Eduard Beneš. Autorom obálky tejto knihy bol český maliar a spisovateľ Jozef Čapek.

Richard Nikolaus Coudenhove-Kalergi sa viac krát stretol s prvým prezidentom Československa T. G. Masarykom a pri stretnutí v roku 1920 mu navrhol aby sa stal Georgeom Washingtonom Spojených štátov európskych. T. G. Masaryk odpovedal, že Spojené štáty európske sa raz vytvoria a tento zámer je správny, ale v tom čase ešte podľa neho pre ich vznik nedozrel čas.

Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi videl problémy vtedajšej Európy v jej zastaralom politickom usporiadaní. Vo svojej knihe Pan-Európa predložil víziu zjednotenej Európy, ktorá bola zároveň riešením existujúcich problémov, a to najmä neustálych vzájomných konfliktov, vojen a ničenia. R. N. Coudenhove-Kalergi tu hovorí: „Príčina európskeho úpadku je politická, nie biologická. Európa neumiera stareckou slabosťou, ale preto, že sa jej obyvatelia navzájom zabijajú a ničia prostriedkami modernej techniky“.

R. N. Coudenhove-Kalergi ďalej pokračuje: „Doteraz je Európa najplodnejším ľudským rezervoárom sveta. Vzmáhajúci sa Američania sú Európania, presadení do iného politického prostredia. Senilné nie sú európske národy – ich politický systém je senilný. Radikálna zmena tohto systému môže a musí priniesť úplné ozdravenie tohto chorého svetadielu“.

R. N. Coudenhove-Kalergi vidí Európu vo svetovom kontexte. Uvádza, že svet je geograficky rozdelený na Euroáziu, Afriku, Austráliu, Severnú Ameriku a Južnú Ameriku.

Politicky je svet rozdelený na mocenské sféry, a to: americkú, európsku, východoázijsku, ruskú a britskú.

Kultúrne je svet rozdelený na jednotlivé kruhy, a to: európsky, čínsky, indický a arabský.

R. N. Coudenhove-Kalergi považoval vytvorenie Pan-Európy ako prostriedok zabezpečenia mieru v Európe a takisto ako prostriedok zabezpečenia slobody jednotlivých občanov. Cieľom Pan-Európskeho hnutia a aktivít má byť vytvorenie Spojených štátov Európskych, ktorých prvou a základnou úlohou je zabezpečenie mieru v Európe a takisto blahobytu občanov Európy.

Základnými charakteristikami Coudenhove-Kalergiho vízie Pan-Európy sú:

- Pan-Európa ako možnosť mierového usporiadania.
- Ekonomická nevyhnutnosť Pan-Európy.
- Pan-Európa ako ochrana pred expanziou Ruska.
- Pan-Európa ako riešenie hraničných a menšinových problémov.
- Pan-Európa ako prostriedok obnovenia tvorivých síl Európy.
- Pan-Európa ako nutný dôsledok technického pokroku.

Richard-Nicolaus Coudenhove-Kalergi hovorí, že je iba jeden radikálny spôsob trvalého a spravodlivého riešenia európskych hraničných otázok: neposúvať hranice, ale ich zrušiť.

Symboly Pan-Európy

R. N. Coudenhove-Kalergi navrhol vlajku Pan-Európy, ktorú tvorí červený kríž na zlatom pozadí, ktoré symbolizuje slnko, dookola je 12 hviezd a to všetko je na modrom podklade.

Vo svojej knihe Pan-Európa (1923) R. N. Coudenhove-Kalergi k tomuto symbolu hovorí: „Znamenie, v ktorom sa Paneurópania všetkých štátov spoja, je slnečný kríž. Červený kríž na zlatom slnci, symbol humanity a rozumu“.

R. N. Coudenhove-Kalergi vo svojom memorande zo dňa 27. júla 1950, nazvanom Európska zástava, ktoré prezentoval Rade Európy navrhol vlajku Pan-Európy ako vlajku zjednotenej Európy resp. Spojených štátov európskych. V tomto memorande hovorí: „Táto zástava kombinuje tri symboly: slnko, červený kríž a modrú oblohu. Takto spája symboly grécko-latinskej civilizácie a kresťanstva, dvoch základných elementov modernej Európy. Slnko je večný symbol svetla, ducha, pokroku, prosperity a pravdy. Červený kríž je považovaný celým svetom, kresťanskými aj nekresťanskými národmi, za symbol medzinárodnej charity a bratstva človeka. Kríž je od pádu Rímskeho impéria veľkým symbolom európskej morálnej jednoty....Modrá obloha, prirodzené pozadie Slnka, je symbolom mieru. Modrá je predurčená byť základnou farbou európskej zástavy, pretože všetky ostatné farby majú špeciálny význam: červená zástava = bolševizmus, zelená zástava = islam, žltá vlajka = karanténa, čierna vlajka = smútok, biela vlajka = kapitulácia“.

R. N. Coudenhove-Kalergi navrhol v roku 1955 Rade Európy hymnu Pan-Európy, ktorá je dnes hymnou Európskej únie. Je ňou Beethovenová štvrtá a záverečná veta jeho Deviatej symfónie Óda na radosť, ktorú v roku 1785 napísal nemecký spisovateľ, básnik a dramatik Friedrich Schiller v podobe básne. Ludwig van Beethoven ju zhudobnil v roku 1824. V roku 1972 bola prijatá ako hymna Rady Európy a v roku 1985 sa stala hymnou Európskych spoločenstiev. Od roku 1993 je oficiálnou hymnou Európskej únie.

Spojené štáty európske a Spojené štáty americké

V apríli roku 1944 uverejnil Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi v časopise The American Mercury článok Prečo nie Spojené štáty európske – Why Not the United States of Europe, ktorý zakončil odkazom na proročné slová prvého amerického prezidenta George Washingtona, ktoré adresoval generálovi markýzovi de Lafayetteovi: „Zasiali sme semená slobody a jednoty, ktoré vyrastú všade na zemi. Jedného dňa, podľa vzoru Spojených štátov, budú založené Spojené štáty európske.“

Filozofické spisy

Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi podáva svoju ucelenú predstavu fungovania sveta a spoločnosti vo svojich filozofických spisoch. Za hlavné sily pri vývoji spoločnosti považuje techniku a etiku. Problémom etiky sa venoval vo svojej knihe Etika a hyperetika (Ethik und Hyperethik) (1923) a problému techniky vo svojich knihách Apológia techniky (Apologie der Technik) (1922) a Praktický idealizmus (Praktischer Idealismus) (1925). Medzi jeho filozofické práce patria tiež Ušľachtilosť (Adel) (1922) a Pacifizmus (Pacifismus) (1925).

R. N. Coudenhove-Kalergi sa intenzívne venoval problémom slobody jednotlivca a problematike totalitného štátu. Jeho kniha Totálny štát – Totálny človek (Totaler Staat – Totaler Mensch) (1937) pojednáva o koreňoch totalitarizmu a totalitného štátu a patrí medzi najlepšie, čo bolo k tejto problematike napísané.

Filozofické spisy R. N. Coudenhove-Kalergiho predstavujú ucelenú koncepciu fungovania spoločnosti a tvoria akúsi dušu jeho vízie Pan-Európy, ktorá pri dnešných diskusiách o budúcej podobe zjednotenej Európy ostáva prehliadaná, pričom sa prezentuje zjednotenie Európy iba ako akási forma bez obsahu, a chýba najmä duchovná resp. spirituálne dimenzia zjednotenej Európy. Túto nepochybne môžeme nájsť vo filozofických spisoch R. N. Coudenhove-Kalergiho.

Človek a štát

Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi sa celý život zaoberal bojom za slobodu človeka proti totalitným formám štátu. Vo svojej knihe Totaler Staat, Totaler Mensch (1937), ktorá vyšla v druhom vydaní pod názvom Totaler Mensch, Totaler Staat (1965) a v anglickom preklade pod názvom Totalitar State Against Man (1939) píše o vzťahu štátu a človeka následovne:

„Človek je výtvorom boha. Štát je výtvorom človeka. Z toho vyplýva, že štát existuje kvôli človeku a nie človek kvôli štátu. Ľudia bez štátov sú mysliteľní – štáty bez ľudí sú nemysliteľné. Človek je cieľom a nie prostriedkom. Štát je prostriedkom a nie cieľom.“

Hodnota štátu je presne hodnotou jeho služieb ľudským bytostiam, do tej miery ako slúži rozvoju človeka je dobro – hneď ako bráni rozvoju človeka je zlo. Štát tak môže byť buď priateľom alebo nepriateľom ľudstva podľa toho či podporuje alebo potláča slobodu, bezpečnosť a rozvoj človeka.

Štát nie je ani živou bytosťou ani organizmom a ani orgánom, ale je skôr strojom, mechanizmom, nástrojom pre službu človeku v boji proti chaosu a anarchii. Vytvorenie štátu je umelé rovnako ako vytvorenie kvetinového záhonu. Tak ako záhradník pripravuje záhon v takej podobe aby umožnil jednotlivým kvetom lepší rozvoj, tak štátnik zabezpečuje štát aby umožnil jednotlivým ľuďom lepšie sa rozvíjať.“

Pan-Európske hnutie

Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi založil v roku 1923 Pan-Európsku úniu a bol jej prezidentom až do svojej smrti. V roku 1926 zorganizoval prvý Pan-Európsky kongres, ktorý sa konal vo Viedni v dňoch 3.-6. októbra a zúčastnilo sa na ňom 2000 delegátov z 24 krajín. Prvým sídlom Pan-Európskej únie bola Viedeň, kde mala Pan-Európska únia svoju hlavnú kanceláriu v bývalom cisárskom paláci Hofburgu. Dnes je sídlo Pan-Európskej únie v Ženeve vo Švajčiarsku.

V Nemecku bola v roku 1933 Pan-Európska únia zakázaná a knihy Richarda Nicolauša Coudenhove-Kalergiho boli pálené spolu s ostatnými pre vtedajší režim nežiadúcimi knihami.

V roku 1947 založil Európsku parlamentnú úniu a stal sa jej generálnym sekretárom. V roku 1953 sa stal prezidentom Európskeho hnutia. Bol iniciátorom vytvorenia Rady Európy, ktorá vznikla 5. mája 1949.

Záver

Richard Nicolaus Coudenhove-Kalergi zomrel 27. júla 1972 v mestečku Schruns v rakúskom Voralbergu. Pochovaný je v mestečku Saan vo Švajčiarsku. Jeho vízia zjednotenej a mierovej Európy sa dnes stáva realitou a viditeľne ovplyvňuje život každého občana, žijúceho v Európe. Jej naplnenie môže v dnešnom svete konfliktov a chaosu priniesť príklad mierového usporiadania spoločnosti a civilizácie, ktoré by mohli umožniť každému človeku žiť pokojný a plnohodnotný život a podieľať sa na tvorbe blaha spoločnosti a civilizácie.

Richard Nikolaus Coudenhove- Kalergi – bibliografia

Knihy

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Apologie der Technik. Verlag der Neue Geist / Dr. Peter Reinhold, Leipzig, 1922, 72 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Ethik und Hyperethik. Verlag der Neue Geist / Dr. Peter Reinhold, Leipzig, 1922, 125 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1923): Pan-Europa. Pan-Europa Verlag, Wien, 1923, 168 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1923): Ethik und Hyperethik. Pan-Europa Verlag, Wien, 1923, 158 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1923): Adel. Verlag der Neue Geist / Dr. Peter Reinhold, Leipzig, 1923, 43 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1923): Krise der Weltanschauung. Pan-Europa Verlag, Wien, 1923, 145 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1924): Das Pan-Europäische Manifest. Paneuropa-Verlag, Wien, Leipzig, 1924, 19 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1925): Pazifismus. Paneuropa-Verlag, Wien, Leipzig, 1925, 40 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1925): Praktischer Idealismus. Adel - Technik – Pazifismus. Paneuropa-Verlag, Wien, Leipzig, 1925, 192 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1925): Kampf um Paneuropa. Aus dem 1. Jahrgang von Paneuropa. Paneuropa-Verlag, Wien, Leipzig, 1925, 175 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1926): Kampf um Paneuropa. II. Band. Paneuropa-Verlag, Wien, 1926, 185 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1927): Held oder Heiliger. Paneuropa-Verlag, Wien, Paris, Leipzig, 1927, 240 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1928): Kampf um Paneuropa. III. Band. Paneuropa-Verlag, Wien, 1928, 204 str.

- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1928): Paneuropa, die europäische Seele. Kölner Vorträge. Gloeckner, Leipzig, 1928, 27 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1931): Stalin & Co. Paneuropa-Verlag, Leipzig, Wien, 1931, 56 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1931): Los von Materialismus ! Paneuropa-Verlag, Leipzig, Wien, 1931, 234 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1931): Gebote des Lebens. Paneuropa-Verlag, Leipzig, Wien, 1931, 60 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1931): Paneuropa ABC. Paneuropa-Verlag, Leipzig, Wien, 1931, 30 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1931): La lutte pour l'Europe 1931. Editions Paneuropéennes, Vienne, Hofburg, 1931, 106 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1932): Revolution durch Technik. Paneuropa-Verlag, Leipzig, 1932, 101 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1934): Europa erwacht ! Paneuropa-Verlag, Zürich, Wien, Leipzig, 1934, 295 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus, Coudenhove-Kalergi, Heinrich (1935): Judenhass von heute. Das Wesen des Antisemitismus. Paneuropa-Verlag, Zürich, Wien, 1935, 332 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus, Coudenhove-Kalergi, Heinrich (1935): Antisemitism Throughout the Ages. Hutchinson & Co., London, 1935, 288 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1936): Europa ohne Elend. Ausgewählte Reden. Paneuropa-Verlag, Paris, Wien, Zürich, 1936, 91 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1937): Totaler Staat – Totaler Mensch. Paneuropa-Verlag, Glarus, Switzerland, 1937, 192 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1937): Judenhass ! Paneuropa-Verlag, Wien, Zürich, 1937, 100 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1938): Kommen die Vereinigten Staaten von Europa? Paneuropa-Verlag, Glarus, Switzerland, 1938, 114 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1939): The Totalitarian State Against Man. With an Introduction by Wickham Steed. Paneuropa Editions Ltd., Glarus, Switzerland, 1939, 195 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1939): Europe Must Unite. Paneuropa Editions Ltd., Glarus, Switzerland, 1939, 160 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1945): Crusade for Pan-Europe. Autobiography of a Man and a Movement. G. P. Putnam's Sons, New York, 1943, 318 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1948): Europe Seeks Unity. With a Preface by William C. Bullitt. Institute of Public Affairs and Regional Studies, New York University, New York, 1948, 50 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1949): Kampf um Europa. Aus meinem Leben. Atlantis-Verlag, Zürich, 1949, 304 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1951): Ida Roland in memoriam. Phaidon Press, London, 1951, 45 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1953): Mutterland Europa. Thomas – Verlag, Zürich, 1953, 29 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1953): Der Gentleman. Thomas – Verlag, Zürich, 1953, 28 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1953): Der europäische Mission der Frau. Thomas – Verlag, Zürich, 1953, 43 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1953): Die europäische Nation. Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart, 163 str.
- Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1954): An Idea Conquers the World. With a Preface by Sir Winston Churchill. Roy Publishers, 1954, 310 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1956): Vom Ewigen Krieg zum Großen Frieden. - Verfasserwidmung! Musterschmidt-Verlag, Göttingen, 1956, 280 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1958): Eine Idee erobert Europa. Meine Lebenserinnerungen. Verlag Kurt Desch, Wien, München, Basel, 1958, 366 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1959): From War to Peace. Jonathan Cape, London, 1959, 224 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1962): Geschichte der Paneuropabewegung 1922-1962. Paneuropean Union, Basel, Wien, 1962, 37 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1962): History of the Paneuropean Movement from 1922 to 1962. Paneuropean Union, Basel, 1962, 35 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1964): Die Wiedervereinigung Europas. Herold, Wien, München, 1964, 112 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1965): Totaler Mensch - Totaler Staat. Herold, Wien, München, 1965, 144 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1966): Pan-Europa 1922 bis 1966. Herold, Wien, München, 1966, 140 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1966): Ein Leben für Europa. Meine Lebenserinnerungen. Kiepenheuer & Witsch, Koeln, 1966, 392 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1968): Für die Revolution der Brüderlichkeit. Verlag Die Waage, Zürich, 1968, 35 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1971): Weltmacht Europa. Seewald, Stuttgart, 1971, 195 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (2006): Ausgewählte Schriften zu Europa. Herausgegeben von der Coudenhove-Kalergi-Stiftung. Neue Wissenschaftlicher Verlag, GmbH, Wien, 2006, 562 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (2010): Leben und Wirken. Herausgegeben von der Europa-Gesellschaft Coudenhove-Kalergi. Neue Wissenschaftlicher Verlag, GmbH, Wien, 2010, 368 str.

Dizertácia

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1917): Die Objektivität als Grundprinzip der Moral. Philosophische Dissertation. Universität Wien, Wien, 1917

Publikácie

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1931): Information brochure published by Richard Coudenhove-Kalergi on the Paneuropean Movement (1931). Informationsschrift von Richard Coudenhove-Kalergi über die Paneuropa-Bewegung (1931). CVCE, Luxembourg, 6. 9. 2012, 18 str. www.cvce.eu

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1948): Towards a Constituent Assembly for Europe. European Parliamentary Union, Gstaad, September 1948, 4 str., www.cvce.eu

Články

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Paneuropa. Ein Vorschlag. Wien, 16 November. In: Neue Freie Presse. Morgenblatt. Nr. 20903. Wien, Freitag, der 17. November. 1922, str. 2-3

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Whither Tends Religion ? A German Speculation. In: The Living Age. April 15, 1922, str. 139-143

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Forecasts. In: The Living Age. December 2, 1922, str. 138-140

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1923): Ethics und Technics. In: The Living Age. January 20, 1923, str. 503-505

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1923): An Open Letter to Benito Mussolini. In: The Living Age. March 31, 1923, str. 779-780

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1924): The New Nobility. The Type of the Rustic and the Urbanite. In: The Century Magazine. November 1924, str. 3-7

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1929): An Open Letter to President Hoover. In: The Living Age. June 1929, str. 274

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1929): Military or Economic Security ? In: The Living Age. June 1929, str. 274-276

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1929): Joan of Arc. In: The Living Age. August 1929, str. 427-430

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1930): Europe Turns to Africa. In: The Living Age. February 1, 1930, str. 652-655

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1932): Europe and Ottawa. In: The Living Age. September 1932, str. 22-25

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1933): Appeal to Europe. In: The Living Age. June 1933, str. 310-311

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1934): Thoughts by Richard Coudenhove-Kalergi on Vienna, European capital (1934). Überlegungen von Richard Coudenhove-Kalergi über Wien als europäische Hauptstadt (1934). CVCE, Luxembourg, 6. 9. 2012, 4 str. www.cvce.eu

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1943): My father. In: Commonweal. September 3, 1943, str. 487-489

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1944): Europe Divided or United ? In: Commonweal. February 25, 1944, str. 462-463

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1944): Why not the United States of Europe ? In: The American Mercury. April 1944, str. 417-423

Memorandá

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1950): The European Flag. Memorandum presented to the Council of Europe by Richard Coudenhove-Kalergi, President of the Pan-European Movement, Secretary General of the European Parliamentary Union. European Parliamentary Union, Union Parlementaire Europeene, Gstaad, Suisse, 27 July 1950, 3 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1950): The European Flag – Memorandum presented to the Council of Europe by Richard Coudenhove-Kalergi, President of the Pan-European Movement, Secretary General of the European Parliamentary Union (Gstaad, 27 July 1950). CVCE, Luxembourg, 3. 12. 2012, 3 str. www.cvce.eu

Prejavy

Coudenhove, Kalergi, Richard Nicolaus (1940): The Defense of Western Civilization. Address delivered at International house, New York. November 3, 1940. New York, 1940, 13 str.

Coudenhove, Kalergi, Richard Nicolaus (1944): Address of Count Richard N. Coudenhove-Kalergi, Leader of the Movement for a United States of Europe at the Annual Dinner of the New York Academy of Public Education. New York University, Bureau of Public Information, New York, 1944, 10 str.

Coudenhove, Kalergi, Richard Nicolaus (1947): Address given by Richard Coudenhove-Kalergi (Gstaad, 4 July 1947). Discours de Richard Coudenhove-Kalergi (Gstaad, 4 juillet 1947). CVCE, Luxembourg, 22. 10. 2012, 2 str. www.cvce.eu

Coudenhove, Kalergi, Richard Nicolaus (1947): Opening address at the European Parliament by Richard Coudenhove-Kalergi (Gstaad, 8 September 1947). CVCE, Luxembourg, 4. 9. 2012, 3 str. www.cvce.eu

Listy

Coudenhove, Kalergi, Richard Nicolaus (1947): Letter from Richard Coudenhove-Kalergi to Winston Churchill (19 December 1947). CVCE, Luxembourg, 13. 9. 2012, 2 str. www.cvce.eu

Biografie

Conze, Vanessa (2004): Richard Coudenhove-Kalergi. Umstrittener Visionär Europas. Muster-Schmidt, Gleichen, Zurich, 2004, 108 str.

Dezsy, Hanne (2001): Gentleman Europas. Erinnerungen an Richard Graf Coudenhove-Kalergi. Czernin Verlag, Wien, 2001, 127 str.

Ziegerhofer-Pretenthaller, Anita (2004): Botschafter Europas. Richard Nikolaus Coudenhove-Kalergi und die Paneuropa-Bewegung in den zwanziger- und dreißiger Jahren. Böhlau, 2004, 587 str.

Preklady do češtiny

Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1926): Pan-Evropa. Edice Aventinum svazek 139, Dr. Otakar Štorch-Marien, Praha, 1926

Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): Pan-Evropa. Nakladatelství Panevropa s. r. o., Praha, 1993

Preklady do slovenčiny

Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): Pan-Európa. Úrad vlády Slovenskej republiky, Paneurópska únia Slovensko, Bratislava, 2005

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Anderle, Petr (2010): Muž, který spojil východ a západ slunce. Kapitoly o evropské integraci. Panevropská unie Česko, 27. 1. 2010, www.panevropa.cz

Andrle, Petr (2011): Muž, který spojil východ a západ slunce (1). Neviditelný pes. 22. 3. 2011, <http://neviditelnypes.lidovky.cz>

Andrle, Petr (2011): Muž, který spojil východ a západ slunce (2). Neviditelný pes. 23. 3. 2011, <http://neviditelnypes.lidovky.cz>

Andrle, Petr (2011): Muž, který spojil východ a západ slunce (3). Neviditelný pes. 24. 3. 2011, <http://neviditelnypes.lidovky.cz>

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Apologie der Technik. Verlag der Neue Geist / Dr. Peter Reinhold, Leipzig, 1922, 72 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Ethik und Hyperethik. Verlag der Neue Geist / Dr. Peter Reinhold, Leipzig, 1922, 125 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1922): Forecasts. In: The Living Age. December 2, 1922, str. 138-140

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1923): Ethics und Technics. In: The Living Age. January 1923, str. 138-140

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1925): Praktischer Idealismus. Adel - Technik – Pazifismus. Paneuropa-Verlag, Wien, Leipzig, 1925, 192 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1926): Pan-Evropa. Aventinum, Štorch-Marlen, Praha, 1926

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1929): An open Letter to President Hoover. In: The Living Age. June 1929, str. 274

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1929): Military or Economic Security ? In: The Living Age. June 1929, str. 274-276

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1944): Why not the United States of Europe ? In: The American Mercury. April 1944, str. 417-423

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (1965): Totaler Mensch - Totaler Staat. Herold, Wien, München, 1965, 144 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): Pan-Evropa. Nakladatelství Panevropa s. r. o., Praha, 1993

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (2006): *Ausgewählte Schriften zu Europa*. Herausgegeben von der Coudenhove-Kalergi-Stiftung. Neue Wissenschaftlicher Verlag, GmbH, Wien, 2006, 562 str.

Coudenhove-Kalergi, Richard Nikolaus (2010): *Leben und Wirken*. Herausgegeben von der Europa-Gesellschaft Coudenhove-Kalergi. Neue Wissenschaftlicher Verlag, GmbH, Wien, 2010, 368 str.

Jirousek, Jan (2005): *Pozoruhodné životní osudy šumavského vizionáře budoucí spojené Evropy*: Richard Coudenhove-Kalergi. *Historie Panevropského hnutí*, Město Pobežovice, www.pobezovice.cz, 11.1. 2005

Karner, Stefan, Stehlík, Michal (editori) (2009): *Česko.Rakousko. Rozdělení – Odloučení – Spojení*. Ve spolupráci s Arminem Lausseggerem a Philippem Lesiakem. *Sborník a katalog Dolnorakouské zemské výstavy 2009 Schallaburg 2009 Jihlava 2009*. Muzeum Vysočiny Jihlava, Jihlava, 2009, ISBN 978-80-86382-27-2, 534 str.

Kleisner, Tomáš (2012): *Medaile hrabat Coudenhove*. In: *Sborník Národního Muzea v Praze. Řada C – Literární historie* • sv. 57 • 2012 • čís. 1–2 • str. 150–155

Kučera, Rudolf (1993): *Předmluva*. In: Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): *Pan-Evropa*. Nakladatelství Panevropa s. r. o., Praha, 1993

Kuželková, Jana (2013): *Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi – život a dílo*. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická, Katedra historických věd, Plzeň, 2013, 76 str.

Majer, Diemut, Höhne, Wolfgang (2013): *Europäische Einigungsbestrebungen in der Weimarer Republik und in der Zwischenkriegszeit (European Integration Efforts in the Weimar Republic and during the Interwar Period)*. In: *Journal on European History of Law*. Vol. 4 / 2013, No. 2, STS Science Centre Ltd., London, United Kingdom, 2013, ISSN 2042-6402, str. 15-23

Mašek, Petr (1992): *Modrá krev. Minulost a přítomnost šlechtických rodu v českých zemích*. Mladá fronta, Praha, 1992

Mašek, Petr (2001): *Rodina Coudenhove-Kalergi na zámku Pobežovice*. In: *Střední Evropa. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku*. Číslo 107 / 2001. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, Praha, 2001, str., 117-119

Mašek, Petr (2002): *Česká šlechta - Rodina Coudenhove-Kalergi v běhu staletí*. In: *Sanquis* č. 18 / 2002, ISSN 1212-6535, str. 67-69

Mašek, Petr (2003): *Modrá krev. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodu v českých zemích*. Mladá fronta, Praha, 2003

Posselt, Martin (1993): *Doslov*. In: Coudenhove-Kalergi, Richard N. (1993): *Pan-Evropa*. Nakladatelství Panevropa s. r. o., Praha, 1993

Prettenthaler-Ziegerhofer, Anita (2009): *Staňte se Georgem Washingtonem „Spojených států Evropských!“ Richard Nikolaus Coudenhove-Kalergi a „Československé“ začátky Panevropského hnutí*. In: Karner, Stefan, Stehlík, Michal (editori) (2009): *Česko.Rakousko. Rozdělení – Odloučení – Spojení*. Ve spolupráci s Arminem Lausseggerem a Philippem Lesiakem. *Sborník a katalog Dolnorakouské zemské výstavy 2009 Schallaburg 2009 Jihlava 2009*. Muzeum Vysočiny Jihlava, Jihlava, 2009, ISBN 978-80-86382-27-2, 534 str., str. 78-81

Raming, Walter (2009): *Panevropské hnutí začalo ve Vídni a v Praze*. Richard Nikolaus hrabě Coudenhove-Kalergi česko-rakousky vizionář. In: Karner, Stefan, Stehlík, Michal (editori) (2009): *Česko.Rakousko. Rozdělení – Odloučení – Spojení*. Ve spolupráci s Arminem Lausseggerem a Philippem Lesiakem. *Sborník a katalog Dolnorakouské zemské výstavy 2009 Schallaburg 2009 Jihlava 2009*. Muzeum Vysočiny Jihlava, Jihlava, 2009, ISBN 978-80-86382-27-2, 534 str., str. 328-331

Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi. Wikipedia. Die freie Enzyklopädie. 21. Februar 2014, http://de.wikipedia.org/wiki/Richard_Nikolaus_Coudenhove-Kalergi

Richard Nikolaus von Coudenhove-Kalergi. Wikipedia. The Free Encyclopedia, 25. November 2013, http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Nikolaus_von_Coudenhove-Kalergi

Villanueva, Daniel C. (2005): *Richard von Coudenhove-Kalergi's Pan-Europa as the Elusive "Object of Longing"*. In: *Rocky Mountain Review*. Fall 2005, str. 67-80

Ziegerhofer-Prettenthaler, Anita (2004): *Botschafter Europas. Richard Nikolaus Coudenhove-Kalergi und die Paneuropa-Bewegung in den zwanziger- und dreißiger Jahren*. Böhlau, 2004, 587 str.

ADRESA AUTORA

Ivan Klinec, Ing., Ekonomický ústav SAV, Bratislava, e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.